

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-05-22
Besvaras senast
2025-05-28 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1194 Avsteg från Dacs biståndsregler

I sitt svar på min tidigare skriftliga fråga 2024/25:1160 om internationella normer för biståndet undviker bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa att besvara kärnfrågan: vilka internationella normer, riktlinjer eller redovisningsprinciper som Sverige tidigare har följt i biståndssammanhang men som han inom ramen för sin tjänsteutövning inte längre avser att tillämpa.

Ministern hänvisar till att svenskt bistånd ska utgå från OECD:s biståndskommitté Dacs (Development Assistance Committee) klassificering men öppnar samtidigt för att insatser kan finansieras genom biståndsbudgeten även om de i slutändan *inte* godkänns som bistånd enligt Dacs definitioner. Det är en avgörande principiell förändring och ett avsteg från hur tidigare regeringar, oavsett partifärg, hanterat frågan.

OECD-Dac är den internationella referensram som fastställer vilka insatser som får klassas som officiellt utvecklingsbistånd (ODA). Definitionerna är utformade för att säkerställa att biståndet faktiskt går till insatser som syftar till att bekämpa fattigdom, främja utveckling och stärka mänskliga rättigheter i låg- och medelinkomstländer. Genom att följa Dacs regelverk garanteras att rapporteringen är jämförbar mellan länder och att biståndet kan granskas och utvärderas utifrån gemensamma normer. Dacs riktlinjer har också varit ett viktigt verktyg för att förhindra att biståndsbudgeten används till andra syften, exempelvis för att finansiera exportfrämjande åtgärder, militär verksamhet eller inrikespolitiska projekt.

Sverige har under decennier varit en av de mest tongivande aktörerna inom Dac-samarbetet och har ofta gått före för att värna principerna om biståndets effektivitet, transparens och mottagarlandsfokus. Det är också därför Sverige haft ett så starkt internationellt anseende i biståndsfrågor. Att i detta läge – där det globala biståndet minskar, de humanitära behoven växer, och finansieringsgapet för Agenda 2030 ökar – börja frånga Dacs regelverk är inte bara ett tekniskt problem. Det är ett normativt avsteg.

I sitt svar säger statsrådet att ”regeringen är förvissad om att alla insatser som finansieras via biståndsbudgeten bidrar till de biståndspolitiska målen”, även om de inte godkänns som bistånd av OECD. Det är en mycket problematisk formulering. Den signalerar att regeringen nu avser att själv definiera vad som är bistånd – utan att respektera den internationella definition som Sverige varit

med och utvecklat och som andra givarländer också rättar sig efter.

Regeringen öppnar dessutom för att biståndsmedel i högre grad ska användas för att skapa ”synergier mellan handel och bistånd”. Det kan i praktiken innebära att biståndspengar går till att gynna svenska företag eller stärka exportintressen – något som uttryckligen faller utanför Dacs kriterier. När sådana insatser ändå budgeteras som bistånd i den svenska budgeten – trots att de inte redovisas som bistånd i Dac-statistiken – uppstår en demokratisk gråzon där riksdagen och allmänheten riskerar att vilseledas.

Från ett ansvarsperspektiv är det avgörande att svenska biståndsmedel kan granskas enligt internationellt accepterade normer. Om regeringen nu öppnar för att använda biståndsbudgeten till insatser som inte räknas som bistånd internationellt, då minskar också förtroendet för Sveriges biståndsstatistik, för regeringens rapportering till riksdagen och för biståndets integritet i stort.

Jag vill därför fråga statsrådet Benjamin Dousa:

Avser statsrådet, inom ramen för sin tjänsteutövning, att redovisa vilka insatser i biståndsbudgeten som inte godkänts som bistånd av OECD-Dac och hur stor andel av biståndsramen dessa insatser utgör?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch